

em. g.

**DIYANET
İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DERGİSİ**

DİNİ, AHLÂKİ, EDEBİ, MESLEKİ AYLIK DERGİ

1. Cilt

Temmuz 1962

2. Sayı

Fiyatı 50 kuruştur.

İSLÂM'DA İMAN ESASLARI

Dr. Ali Arslan AYDIN

İslâm dinine girmek ve müslüman olmak, ancak îman esaslarını öğrenmek ve onlara inanmakla kaabildir. O halde herşeyden önce, İslâm'da îmanın ve esaslarının ne olduğunu bilmemiz gerekir. Bunun içindir ki, önce bu konuyu ele almak, gereken önemle üzerinde durmak lüzumunu hissettik.

İslâm, lûgatta; inanmak, tasdik etmek mânâsınadır. Bu mânâ mutlaktır. Yâni; bir kimseye, bir habere veya bir hükme kesin olarak ve içten gelerek inanmak, haberin ve haber verenin doğru olduğunu kabul etmektir.

Din dilinde ise îman; Allah'dan başka Tanrı (İlâh) bulunmadığına, Peygamberimiz Muhammed (S.A.V.)'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna ve Allah tarafından kendisine indirildiği ve dinden olduğu kesin olarak bilinen (1) şeylerin hepsinde Hz. Muhammed'in doğru olduğuna tereddütsüz inanmak, bunu kalbi ile tasdik etmektir. İslâm akidelerini inceleyen bilginlerimiz, bu mânâyı, - hepimizin çok iyi bildiğimiz - «Şahadet kelimesi»'nden almışlardır. İşte bu kutsal cümleyi (2) diliyle ikrar edip, kalbiyle tasdik eden kimseye, «inanmış» anlamına gelen, «Mü'min» adı verilir.

Ancak İslâm bilginlerinin çoğunluğu, «İman, kalb ile tasdikten ibarettir. Dil ile ikrar îmanın bir rüknü (cüz'ü) veya sıhhatının şartı değildir.» derler. Bu çoğunluğa göre; kalb ile tasdik edilen şeyin, dil ile ikrar edilmesi, yalnız, yeni müslüman olan bir kimseye dünyevî hükümlerin icrası için şarttır. «İman, dil ile ikrar, kalb ile tasdiktir.» sözü işte bu zarurettten doğmuştur. Çünkü, hakikatte bir kalb işi olan ve görülmeyen bir şeye, ancak dilin ikrariyle vâkıf olunabilir. Fakat, Allâh'ın birliğine, Hz. Muhammed (S.A.V.)'in peygamberliğine tereddütsüz inanmış ve kalbiyle tasdik etmiş bir kimse, bunu diliyle ikrar etmese dahi, hakikatte ve Allah indinde «mü'min» dir. Şu kadar ki, şayet bu kimse sonradan müslüman olmuşsa, îmanı gizli kalacağı ve hariçte bilinemeyeceği için, İslâm muamelesi göremez. Yâni hakkında «İslâm ahkâmı» tatbik edilemez. O vakit îmanını diliyle, dilsizse hareketiyle açığa vurması gerekir. Bu hüküm, sonradan müslüman olanlar içindir. Müslüman ailelerinin erginlik çağına gelen çocukları için ise, böyle bir zaruret yoktur. Onlar, îmansızlığa delâlet eden işler yapmadıkça, ömürleri boyunca dilleriyle şahadet getirmeseler de,

---

(1) Allah'ın, Meleklerinin, Kitaplarının var olduğu, Kıyamet gününün vâki olacağı, Namaz, Oruç, Zekât, ve Hacc'ın farz olduğu, şarap ve zinanın harâm olduğu gibi her müslümanca bilinen şeyler.

(2) «Allah'dan başka Tanrı (İlâh) olmadığına ve Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahadet ederim.»

müslümanlar nazarında mü'min sayılırlar. Fakat, kalbleriyle tasdik etmiyorlarsa, tabîî Allah nazarında mü'min sayılmazlar.

Sayıları daha az olan bâzı Akaid ve birçok Fıkıh bilginleri nazarında; dil ile ikrar da îmandan bir cüz'dür ve îmanın sıhhatının şartındandır. Ancak bu şart, zaruret karşısında düşebilen zait bir rükündür (3). Kalb ile tasdik ise, hiçbir vechile düşmeyen aslî rükündür. Çünkü tasdik kalbden çıkarsa yerine, zıddı olan îmansızlık gelir.

Yukarıda özet olarak anlattığımız bu iki telâkki, itikadda hak (doğru) sayılan ve «Ehl-i Sünnet» adıyla anılan Eş'arî ve Mâtürîdî mezheplerinin telâkkileridir. İmanın hakikatı mevzuunda daha başka fikirler, mezhepler de varsa da onları burada özetlemeyi lüzumlu görmüyoruz.

İslâm bilginlerimiz, îman ile amel arasındaki münasebeti de incelemişlerdir. Müslümanların kabulüne en çok mazhar olan fikir; amel'in ve ibâdetlerin, îmanın rükünlerinden olmayıp, hakikatı dışında olduğu mütalâasıdır. Fakat amel ve ibâdetler, sahibinin îmanını olgunlaştırır ve Allah'ın vaad buyurduğu büyük nimetlere mazhar olmayı gerektirir. Bu sebeple, ibadette kusur eden veya onu ihmal edip terkeden bir kimse, îmandan, dolayısıyla dinden çıkmış sayılmaz. Evet, îman eden bir kimse müslüman olur, İslâm dairesine girer. Kitapla, veya Sünnetle, veya İcmâ-i ümmet'le sabit olan şeyleri inkâra sapsamzsa, İslâm topluluğu içinde kalır. Fakat, kalbimizdeki îman nurunu parlatmak, kuvvetlendirip, kemâle erdirmek için ibadet ve salih amel şarttır. Al-lâh'a ibadet edip, salih amel işlemek, evvelâ, bizi yaratan, her şeyi bize mu-sahhar kılan Rabbimizin rızasını kazanmayı, sonra da güzel ahlâka ulaşmayı ve cemiyete faideli bir fert olmayı temin eder.

Bu izahattan sonra, îman'ın kısım ve derecelerini açıklamak yerinde olur.

İman iki kısımdır:

1 — İcmâlî îman,

2 — Tafsilî îman.

İcmâlî îman; şahadet kelimesinde belirtildiği üzere; Allah'tan başka Tanrı (İlâh) olmadığına, Hz. Muhammed (S.A.V.)'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna ve O'nun tebliğ buyurduğu her şeyin hak (doğru) olduğuna inanmaktır. «Kelime-i Tevhit» de, bu kısa ve icmalî mânayı ifade eder. Bununla, Allah'a ve Hz. Muhammed'in peygamberliğine, dolayısıyla getirdiği esaslara topluca inanılmış olur. Bu, îmanın en kısa ifadesidir. Mü'min olabilmek için bu iki esasa topluca inanmak şarttır.

(3) Dilsizlik gibi bir mazeretle veya tehdit karşısında korkarak ve istemiyerek: «inanmıyorum» dese, mazur görülür, ve imanına zarar gelmez. İşte böyle hallerde «dil ile ikrar» rüknü düşer.

Tafsîlî îman ise; bir kaç derece olup, her derecesinde inanılacak şeyler biraz daha artar, biraz daha genişler.

Tafsîlî îmanın ilk derecesinde her mü'min, îmanın üç büyük ve çok mühim esasına inanır. Bunlar; Allah'a, Hz. Muhammed'in Allah'ın Resûl'ü olduğuna ve âhiret gününe; yâni ikinci ve ebedî hayatın vâki olacağına inanmaktır.

İkinci derecesinde ise; îmânın altı esasını etraflıca bilmek gerekir. Bunlar; Allah'a, Allah'ın Meleklerine, Kitaplarına, Peygamberlerine, Âhiret gününe, Kaza ve Kadere kesin olarak inanmaktır. Bu altı esasa inanmak, her müslüman için şarttır. Âhiret gününe, ölümden sonra dirilmeye, ikinci ve ebedî bir hayata, Cennet ve Cehenneme, mükâfat ve mücazâta kesin olarak inanası lâzımdır.

Üçüncü derecesi ise; tafsilî îmanın en son ve en geniş şeklidir. İmanın bu derecesine ulaşabilmek, daha çok dînin esaslarını, Peygamberimizin Kur'ân-ı Kerîm'le ve Sünneti ile getirdikleri ve tevatüren sâbit olan haberlerin, hükümlerin hepsini ayrı ayrı bilmek ve haram olana haram olarak, helâl olana helâl olarak inanıp, tasdik etmektir. Şüphe yoktur ki, îmanın bu derecesi, daha mükemmel ve daha mühimdir. Bütün dinî hakikatlere ve bunların herbirine, Allah'ın ve Resûlü'nün dilediği şekilde inanmak, bu hakikatleri öğrenenler için farzdır.

Yukarıda açıkladığımız altı esas, îmanın erkânı ve İslâm akîdesinin esasıdır. Bu îman esasları, Cebrâil'in «İman nedir?» sualine Peygamberimizin verdiği cevapta da yer almıştır. Müslümanların «âmentüsü» olarak meşhur olan bu esaslar:

1 — Allah'a	5 — Âhiret gününe
2 — Allah'ın Meleklerine	6 — Kadere (Hayır ve şerrin Allah'dan ve O'nun yaratmasıyla olduğuna) inanmaktır.
3 — Allah'ın Kitaplarına	
4 — Allah'ın peygamberlerine	

İmanın bu altı esasını - inşaallah - gelecek yazılarımızda birer birer ele alarak, lâyük olduğu önemle izaha çalışacağız.

